

Posudek magisterské práce „Etické zdůvodnění migrační politiky“

Autor práce: Kateřina Slunečková

Vedoucí práce: doc. Jindřich Halama, Th.D.

Oponent práce: Ondřej Fischer

Práce je příspěvkem k diskusi o podobě imigrační politiky států Evropy v kontextu tzv. imigrační krize posledních let. Téma je zajímavé skrze svou lidsko-právní a teologicko-etickou dimenzi, a zvláště pak již samotným smyslem práce – totiž poukázat na „jakékoli možnosti jak omezit imigraci a odmítnout přistěhovalce“ (s. 6). Autorčiným cílem je najít pro tato omezení teoretická východiska, především z oblasti biblické a lidskoprávní.

Na více jak 60-ti stranách textu a 20-ti stranách příloh autorka v první části své práce představuje pohled lidských práv, v němž nachází prostor pro křesťanskou etiku, politickou filosofii či historické a religionistické souvislosti, které mohou mít vztah k migraci. Těm věnuje druhou část práce, v níž zohledňuje teologicko-etický (zejména biblický) a lidskoprávní pohled (s. 3, 6), založený na příslušných dokumentech. Struktura celkově zajímavé práce prozrazuje, že autorka dobře chápe teologickou etiku a biblistiku jako součásti lidskoprávní argumentace, v níž lze hledat možnost „alespoň částečného omezení migrace a její důslednější kontroly“ právě na základě „propojení teologie a lidských práv.“ (s. 7).

Z formálního hlediska lze pochválit, že je práce psána čtivě, s minimem překlepů. Lze vytknout drobné chyby např. v anglické anotaci, nedůslednost v používání velkých písmen ve slově „karma“ (s. 12), v gramatice „zásady by měly“ (s.22), překlepy „celé“ (s.53) či „non-refoulement“ (s.33). Místy užitý zevšeobecňující styl vyjadřování snižuje důvěryhodnost některých závěrů (např. „velmi malá většina – s. 10, velmi výrazně převyšuje – s. 56).

Dostatečně velký seznam literatury (vč. anglicky psané) odráží výše zmíněnou pestrost oborů. Některé tituly nejsou v textu práce zmíněny - např. Cole, Wheatcroft, Tureček. Značná část autorčiny argumentace v otázce migrace se opírá o texty P.Šticy. Namátkový pohled do odkazované literatury však naznačuje, že autorka ne vždy dostatečně přiznává přímé citace. Např. text na str. 21 „křesťanskou sociální etiku mimo jiné jako teologickou disciplínu vycházející z vůdčích hodnot, které (podobně jako lidská práva) předcházejí konkrétnímu sociálnímu uspořádání“ téměř doslova odpovídá textu na str. 172, zmiňovanému v pozn. 29. Podobně na s. 23 je čtvero dělení lidských práv doslovným přepisem z jeho knihy *Migrace* a i v nadcházejících odstavcích se objevují úseky citované z jeho s. 182. Parafraze o Gabrielové na s. 21 je také na pomezí citací a parafrazí. Podobně i s jinými autory; např. odkaz na Herdera na s. 62 je z části v doslovném znění převzatý z Taylorova *Multikulturalismu*. Odkaz v poznámce pod čarou vede k článku o Herderovi bez zjevného vztahu k citované tématice. Podobně i text v pozn. 32 na s. 22 a s. 69 u Sutora by si zasloužil uvozovky. Větu „dává tušit, že každý národ má minimálně podmíněné právo na omezení imigrace“ aj. na s. 63 lze považovat za citace z Rawlse. Strany 60 a 61 jsou částečně převzaty z uvedeného zdroje (např. odst. Nová politika pro legální migraci). Nebo v pozn. 22 chybí jméno autora e-learningového kurzu.

Tyto, snad spíše nešvary, mohou poukazovat na způsob práce s literaturou, který autorce neumožnil důsledněji rozlišovat pojmy a souvislosti podstatné pro vystižení etických aspektů migrace, např. pojmy stát, národ, kultura, nebo migrant, imigrant, uprchlík, žadatel o azyl apod. Např. na s. 44 užívá výraz „islámských“ migrantů, přitom se jedná o uprchlíky, z nichž se jen někteří se mohou stát (udělením azylu) imigranty, či „rok masového přílivu imigrantů“ je něco jiného než „uprchlíků“ (azyl lze udělit uprchlíkovi, který nemusí být imigrant), nebo tvrzení, že „(m)ezi důležité úkoly každé vlády ... by mělo patřit ochraňování zájmů vlastního národa ...“(s. 63) poukazuje na pojetí státu, se kterým se dnes již těžko setkáme. Řešení zadané otázky zůstává na povrchu v intencích (hermeneutického) přístupu, založeného např. na předpokladu „rozdělenosti“ světa

(byť by bylo možno stejně tak pracovat s ideou jednotného světa). Jakkoliv je tento je zvolený předpoklad legitimní, nedostatek odstupu od problému je patrný i v jiných formulacích – např. tvrdit, že „příchozí jsou vyznavači islámu“ (s. 6) může být zavádějící.

Práce vykazuje řadu zjednodušení, např. v charakteristice křesťanství - např. důvody pro antisemitismus, bezprostřední oddělení židů a křesťanů po nanebevstoupení (s. 13), a především spojení křesťanské etiky s desaterem či starozákonními pojmy jako s jejími charakteristickými rysy je zavádějící (s. 65). Některé formulace naznačují nedostatečnou obeznámenost s teologií (odkaz na Ex 34.27 na s. 15., nešťastně formulované tvrzení, že „Bible přes to, že skrývá desatero přikázání, neobsahuje žádné platné normy a etická řešení současných sociálně-etických problémů“ na s. 16, neupřesněná zmínka o čtyřech funkcích Písma ve vztahu Bible a křesťanské sociální etiky, chybějící odkaz na encykliku (zřejmě *Rerum novarum*) na s. 16). V oblasti lidských práv např. autorka dobře konstatuje, že lidská práva jsou „člověku vrozena“ (s. 22) ale nevysvětluje. Podobně s obratem „jednota lidského rodu“, nebo „víra“ v lidská práva. V pozn. 43 na s.26 by bylo dobré uvést i protokoly 12 a 13 z r. 2000 a 2002. Chybí i odkaz na původ citátu v pozn. 43.

Jako příklad problému, jehož důslednější řešení by spíše napomohlo k řešení zadaného cíle práce, je tvrzení autorky na s. 31, že z článku 2 protokolu č. 7 k Úmluvě *jasně vyplývá*, že osoby, které se dopustili násilí apod., nemají „nadále žádné „etické právo“ pobývat v dané hostitelské zemi“. Text zde ale pouze říká, že tito žadatelé mohou být vyhoštěni. Zda mají právo žádat o azyl v tomu příslušné době pobývat v dané zemi – to text netvrdí a neříká nic, než že (navzdory tomuto právu?) mohou být vyhoštěni. Je zde tedy prostor např. pro interpretaci, že toto právo sice mají, ale že, např., není vymahatelné. Je otázka, nakolik jde o jasný závěr, zvláště když se autorka nepokusila tento problém důsledněji řešit např. interpretací dokumentu, který otázku návratu uprchlíků řeší. (Viz např. Note on Non-Refoulement (Submitted by the High Commissioner) EC/SCP/2, UNHCR, 23.8.1977, čl.v12-14.) Podobnou výzvou k důslednějšímu řešení zadaného cíle práce jsou výroky prezidentů, zejm. Klausův výrok o „sebevraždě“ Evropy (s. 44), které jsou ponechány bez odezvy. Autorčino řešení základní otázky celé práce, že uprchlíci, kteří jsou nebezpeční, mají být vyhoštěni, by pak mohlo být poněkud bohatší. Zdá se, že ve skutečnosti neřešila etické stránky omezení imigrace, ale omezení imigrace konkrétních jedinců, kteří mohou představovat nebezpečí pro společnost. Přitom problematiku kulturního a komunitního rozměru lidského společenství tváří tvář důvodům pro migraci potenciálně legitimních žadatelů o azyl zmiňuje pouze nepřímou a fakticky ji v práci neřeší. Na druhou stranu nechává prostor pro důslednější zohlednění zájmu o uprchlíka jako nositele lidské důstojnosti, jejíž ochrana je namísto i v případě, že by představoval větší či menší komplikaci pro místní komunitu.

Domnívám se, že předložená práce splnila svůj cíl jen minimálně, a to i s ohledem na závěr práce, jehož významná část je doslovným přepisem dříve uvedené argumentace o nebezpečném imigrantovi a o starozákonním pojmu cizince.

S ohledem na značnou náročnost zpracovávaného tématu, a řadu cenných souvislostí, které autorka naznačila, práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení E v závislosti na jejím průběhu.

Navrhuji otázku k obhajobě: uveďte příklad argumentace pro omezení imigrace, který bude vycházet důsledně z křesťanské (novozákonní) etiky.